

Robotika: Řízení robotů

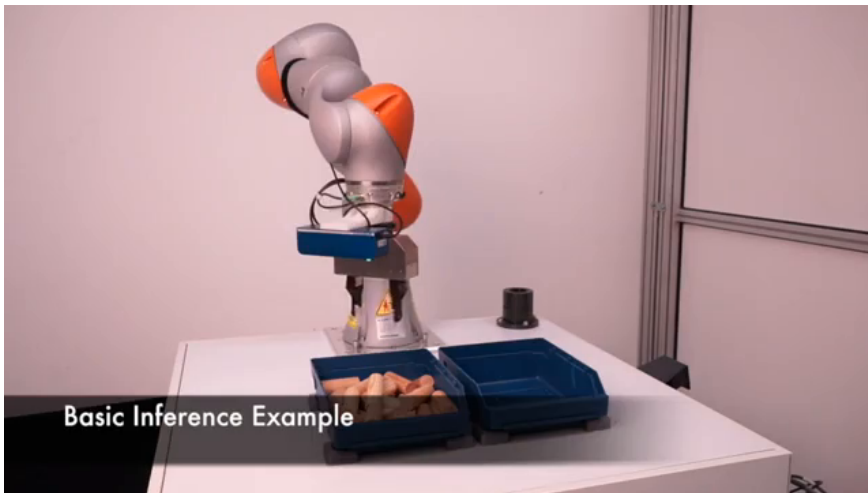
Vladimír Petřík

vladimir.petrík@cvut.cz

04.12.2023

¹Zdroj videa: https://www.youtube.com/watch?v=E_VrZvpvH5E

²Zdroj videa: <https://www.youtube.com/watch?v=dCChL1UiZy8>

³Zdroj videa: <https://www.youtube.com/watch?v=sR6oF2PpVno>

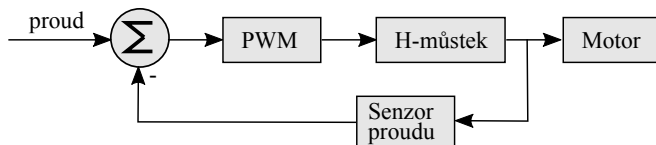
Cíle řízení

- ▶ Řízení pohybu
- ▶ Řízení síly
- ▶ Hybridní řízení

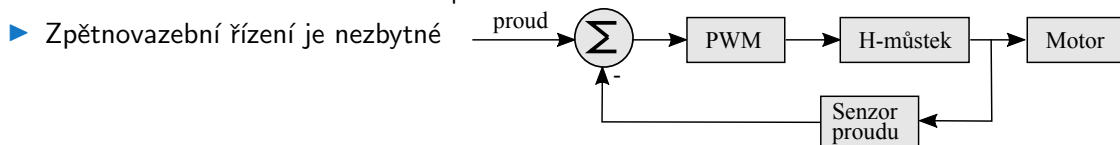
Jak motor ovládá kloub?

- ▶ Pro kvalitní motory platí vztah: $\tau_{\text{motor}} = k_T i$
  - ▶ τ_{motor} je moment vyvinutý motorem
  - ▶ k_T je momentová konstanta motoru (motor torque constant)
  - ▶ i je ovládaný proud
- ▶ Pokud můžeme ovládat proud, můžeme ovládat přímo moment/sílu motoru?

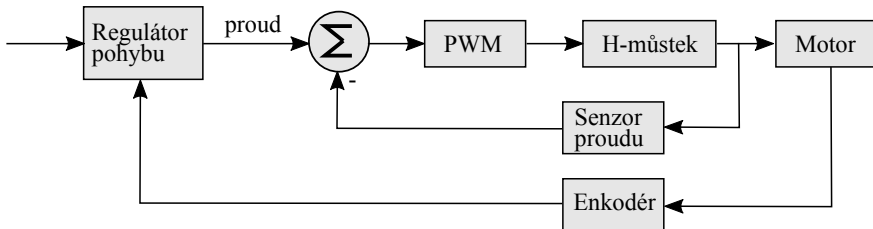
Jak motor ovládá kloub?

- ▶ Pro kvalitní motory platí vztah: $\tau_{\text{motor}} = k_T i$
  - ▶ τ_{motor} je moment vyvinutý motorem
  - ▶ k_T je momentová konstanta motoru (motor torque constant)
  - ▶ i je ovládaný proud
- ▶ Pokud můžeme ovládat proud, můžeme ovládat přímo moment/sílu motoru?
- ▶ Většinou **NE**
  - ▶ Většina robotů je poháněná malými motory, které jsou zpřevodované
  - ▶ Dynamické vlastnosti převodů jsou těžko simulovatelné (tření, vibrace)
  - ▶ Jednoduchý vztah mezi proudem a momentem pak neexistuje
    - ▶ moment roste monotónně s proudem

Zpětná vazba polohy

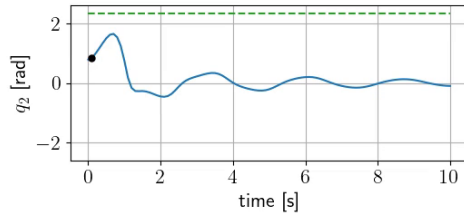
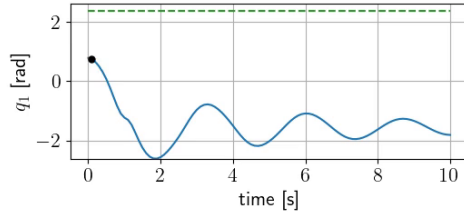
- ▶ Potřebujeme senzor: rotační enkodér
  - ▶ relativní rychlost $\dot{q}(t)$
  - ▶ absolutní poloha $q(t)$
  - ▶ levný, odolný a přesný senzor
- ▶ Zpětnovazební řízení
  - ▶ vstup: očekávaná/referenční trajektorie $q_r(t)$
  - ▶ kontrolní signál: proud motoru i
  - ▶ regulační odchylka: $q_e(t) = q_r(t) - q(t)$
  - ▶ cíl: nulová regulační odchylka

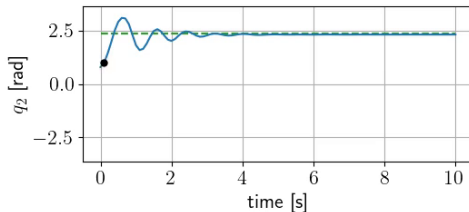
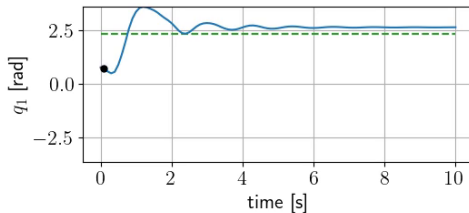
Řízení na polohu - nulový proud

► $i = 0$

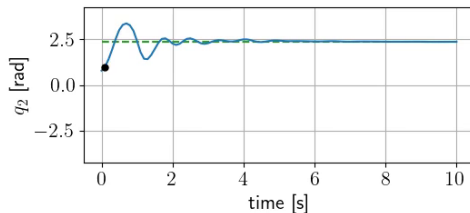
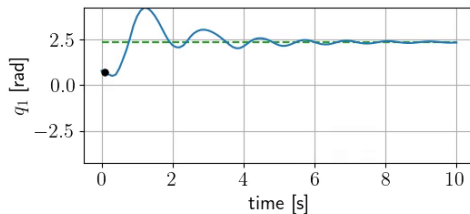
Řízení na polohu - P regulátor

► $i = K_p q_e$

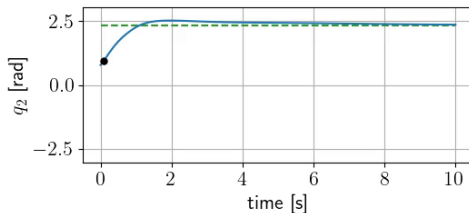
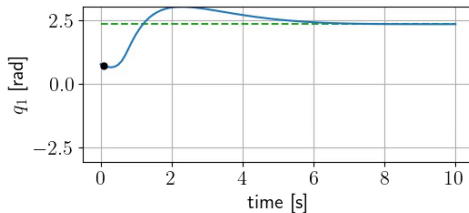
Řízení na polohu - PI regulátor

► $i = K_p q_e + K_i \int q_e$

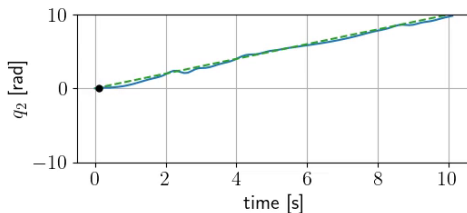
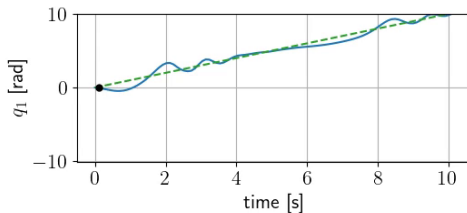
Řízení na polohu - PID regulátor

► $i = K_p q_e + K_d \dot{q}_e + K_i \int q_e$

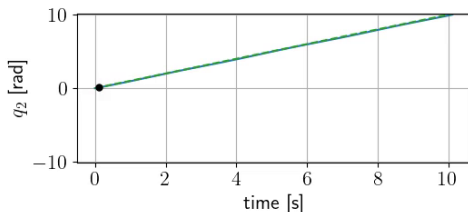
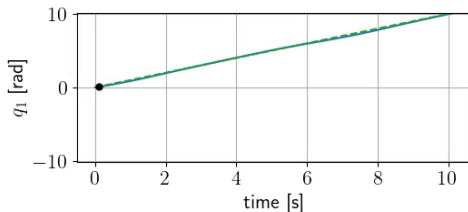
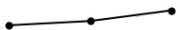
Řízení na polohu - sledování trajektorie P

► $\mathbf{i} = K_p \mathbf{q}_e(t) = K_p (\mathbf{q}_r(t) - \mathbf{q}(t))$

Řízení na polohu - sledování trajektorie PID

► $i = K_p q_e(t) + K_d (\dot{q}_r(t) - \dot{q}(t)) + K_i \int q_e(t)$

- Integrovaná složka nezajistí nulovou regulační odchylku pro libovolnou trajektorii

PID řízení na polohu

- ▶ PID
  - ▶ čeká na chybu, kterou pak kompenzuje
  - ▶ díky I-složce dosáhneme nulovou regulační odchylku pro jednu polohu
  - ▶ ne však pro libovolnou trajektorii

PID řízení na polohu

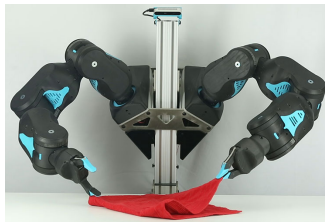
- ▶ PID
  - ▶ čeká na chybu, kterou pak kompenzuje
  - ▶ díky I-složce dosáhneme nulovou regulační odchylku pro jednu polohu
  - ▶ ne však pro libovolnou trajektorii
- ▶ Přidání modelu do kontrolní smyčky
  - ▶ lze dosáhnout lepších regulačních vlastností
  - ▶ pokud ovládáme proud, musíme identifikovat model
  - ▶ pokud ovládáme momenty, můžeme použít fyzikální model
  - ▶ většina průmyslových robotů neumí řídit momenty/síly
    - ▶ výrobce pro nás nastaví regulátor polohy
    - ▶ nelze použít pro spolupráci člověk/robot

Řízení momentů/sil

- ▶ Roboti řízení na momenty jsou stále častější
- ▶ Jak ale dosáhnout řízení momentů?
  - ▶ nepoužívat velké převody (vztah proudu a momentu pak bude jednodušší)
    - ▶ Barrett WAM (kabelový přenos sil/momentů)
    - ▶ Berkeley Blue (moderní motory v kloubech)

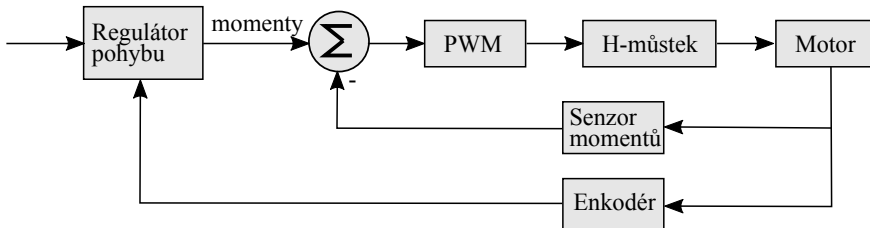
Řízení momentů/sil

- ▶ Roboti řízení na momenty jsou stále častější
- ▶ Jak ale dosáhnout řízení momentů?
  - ▶ nepoužívat velké převody (vztah proudu a momentu pak bude jednodušší)
    - ▶ Barrett WAM (kabelový přenos sil/momentů)
    - ▶ Berkeley Blue (moderní motory v kloubech)
  - ▶ dodatečný senzor na měření momentu
    - ▶ Kuka IIWA
    - ▶ Franka Panda Emika
    - ▶ Baxter

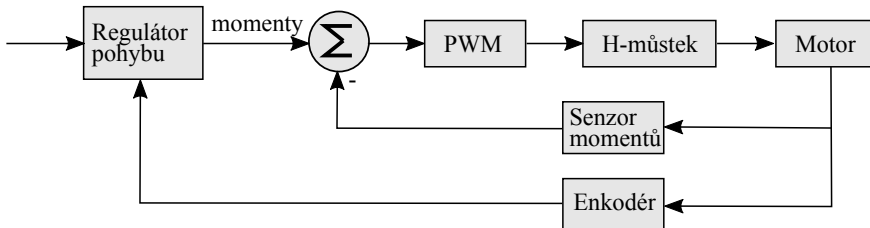
Řízení na polohu při silové zpětné vazbě

- ▶ Můžeme použít PID řízení stejně jako při řízení proudu
  - ▶ vstup: očekávaná/referenční trajektorie $\mathbf{q}_r(t)$
  - ▶ kontrolní signál: momenty motorů $\boldsymbol{\tau}$
  - ▶ regulační odchylka: $\mathbf{q}_e(t) = \mathbf{q}_r(t) - \mathbf{q}(t)$
  - ▶ cíl: nulová regulační odchylka

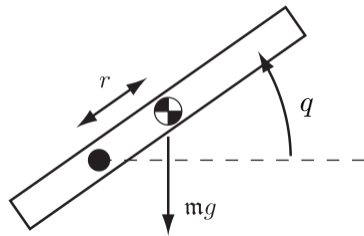
Řízení na polohu při silové zpětné vazbě

- ▶ Můžeme použít PID řízení stejně jako při řízení proudu
  - ▶ vstup: očekávaná/referenční trajektorie $\mathbf{q}_r(t)$
  - ▶ kontrolní signál: momenty motorů $\boldsymbol{\tau}$
  - ▶ regulační odchylka: $\mathbf{q}_e(t) = \mathbf{q}_r(t) - \mathbf{q}(t)$
  - ▶ cíl: nulová regulační odchylka
- ▶ Můžeme ale využít i dynamický model robota
  - ▶ dopředné řízení
  - ▶ reagujeme na chybu předtím, než nastane

Dynamický model - 1D⁴

- ▶ $\tau = M\ddot{q} + mgr \cos q$
  - ▶ M - setrvačnost kolem osy rotace
  - ▶ m - hmotnost
  - ▶ g - gravitační zrychlení
  - ▶ r - vzdálenost od osy rotace k těžišti
- ▶ Diferenciální rovnice pohybu: jaký moment musíme vyvinout, abychom docílili daného zrychlení
- ▶ Žádné tření - často ho aproximujeme pomocí $b\dot{q}$
- ▶ Rovnice se často vyjadřuje ve tvaru: $\tau = M\ddot{q} + h(q, \dot{q})$
- ▶ Funkce $h(\cdot)$ obsahuje vše, co nezávisí na zrychlení

⁴Obrázek z Lynch&Park: Modern Robotics

Dynamický model pro n stupňů volnosti

- ▶ $\boldsymbol{\tau} = M(\mathbf{q})\ddot{\mathbf{q}} + \mathbf{h}(\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}})$
  - ▶ M - je matice $n \times n$ a závisí na konfiguraci robota
  - ▶ zrychlení jednoho kloubu závisí na pozici, rychlosti a momentu jiných kloubů
- ▶ Jak spočítat hodnoty parametrů rovnice pohybu?

Dynamický model pro n stupňů volnosti

- ▶ $\boldsymbol{\tau} = M(\mathbf{q})\ddot{\mathbf{q}} + \mathbf{h}(\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}})$
  - ▶ M - je matice $n \times n$ a závisí na konfiguraci robota
  - ▶ zrychlení jednoho kloubu závisí na pozici, rychlosti a momentu jiných kloubů
- ▶ Jak spočítat hodnoty parametrů rovnice pohybu?
  - ▶ **Musíme znát dynamické vlastnosti jednotlivých ramen**
  - ▶ Newton-Eulerova formulace - efektivní numerický rekurzivní výpočet
  - ▶ Lagrangova formulace dynamiky - efektivní pro symbolické výpočty

Dynamické úlohy

- ▶ Příímá dynamická úloha
  - ▶ Cíl: najdi zrychlení $\ddot{\mathbf{q}}$
  - ▶ Vstup: $\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}}, \boldsymbol{\tau}$
  - ▶ $\ddot{\mathbf{q}} = M^{-1}(\mathbf{q}) (\boldsymbol{\tau} - h(\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}}))$
  - ▶ *Jak se bude robot pohybovat, pokud aplikujeme dané momenty?*

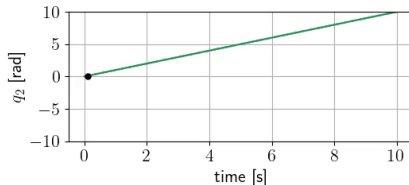
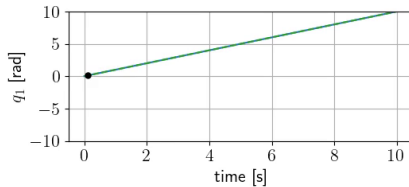
Dynamické úlohy

- ▶ Příímá dynamická úloha
  - ▶ Cíl: najdi zrychlení $\ddot{\mathbf{q}}$
  - ▶ Vstup: $\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}}, \boldsymbol{\tau}$
  - ▶ $\ddot{\mathbf{q}} = M^{-1}(\mathbf{q}) (\boldsymbol{\tau} - \mathbf{h}(\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}}))$
  - ▶ *Jak se bude robot pohybovat, pokud aplikujeme dané momenty?*
- ▶ Inverzní dynamická úloha
  - ▶ Cíl: najdi momenty $\boldsymbol{\tau}$
  - ▶ Vstup: $\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}}, \ddot{\mathbf{q}}$
  - ▶ $\boldsymbol{\tau} = M(\mathbf{q})\ddot{\mathbf{q}} + \mathbf{h}(\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}})$
  - ▶ *Jaké momenty musíme aplikovat, abychom docílili danou trajektorii?*

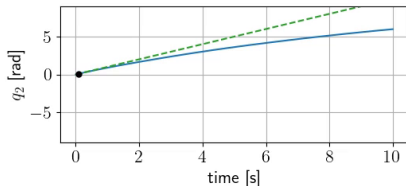
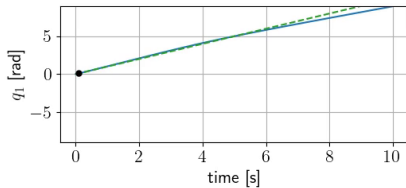
Jak můžeme využít dynamický model pro řízení?

- ▶ Dopředné řízení pro sledování trajektorie ($q, \dot{q}, \ddot{q}$)
- ▶ Vyřešíme inverzní dynamickou úlohu $\tau(t) = \hat{M}(q(t))\ddot{q}(t) + \hat{h}(q(t), \dot{q}(t))$
  - ▶ $\hat{M}(\cdot), \hat{h}$ jsou odhady skutečných parametrů
  - ▶ aplikováním momentů bude robot sledovat požadovanou trajektorii
    - ▶ pokud jsou naše odhady přesné
    - ▶ pokud je počáteční stav přesný

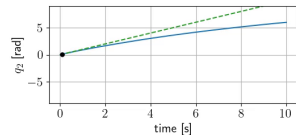
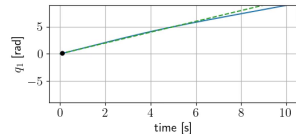
Jak můžeme využít dynamický model pro řízení?

- ▶ Dopředné řízení pro sledování trajektorie ($q, \dot{q}, \ddot{q}$)
- ▶ Vyřešíme inverzní dynamickou úlohu $\tau(t) = \hat{M}(q(t))\ddot{q}(t) + \hat{h}(q(t), \dot{q}(t))$
  - ▶ $\hat{M}(\cdot), \hat{h}$ jsou odhady skutečných parametrů
  - ▶ aplikováním momentů bude robot sledovat požadovanou trajektorii
    - ▶ pokud jsou naše odhady přesné, **chyba v aproximaci tření** $b = 2$ vs $b = 1.9$
    - ▶ pokud je počáteční stav přesný

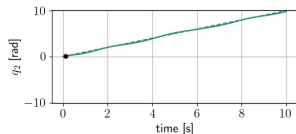
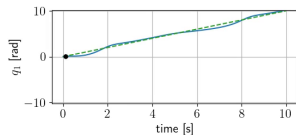
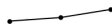
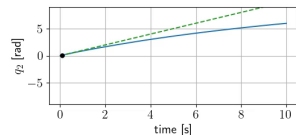
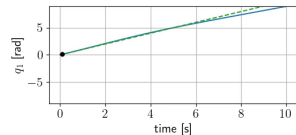
Dopředné × zpětnovazební řízení

- ▶ Dopředné řízení
  - ▶ model není přesný
  - ▶ dopředné řízení nereaguje na šum z prostředí
  - ▶ nečeká na chybu (generuje kontrolní signál s předstihem)

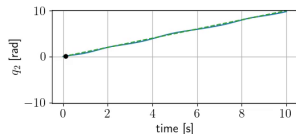
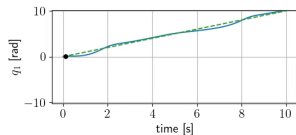
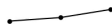
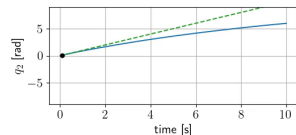
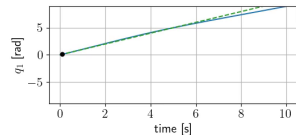
Dopředné × zpětnovazební řízení

- ▶ Dopředné řízení
  - ▶ model není přesný
  - ▶ dopředné řízení nereaguje na šum z prostředí
  - ▶ nečeká na chybu (generuje kontrolní signál s předstihem)
- ▶ Zpětnovazební řízení
  - ▶ začne reagovat až když vznikne chyba (požadovaný stav je jinde než současný)
  - ▶ reaguje na šum z prostředí

Dopředné × zpětnovazební řízení

- ▶ Dopředné řízení
  - ▶ model není přesný
  - ▶ dopředné řízení nereaguje na šum z prostředí
  - ▶ nečeká na chybu (generuje kontrolní signál s předstihem)
- ▶ Zpětnovazební řízení
  - ▶ začne reagovat až když vznikne chyba (požadovaný stav je jinde než současný)
  - ▶ reaguje na šum z prostředí
- ▶ Kombinace dopředného a zpětnovazebního řízení
  - ▶ dopředné pro včasnou kompenzaci (nelineární) dynamiky
  - ▶ zpětnovazební pro kompenzaci nemodelovaných jevů/nepřesností

Kombinace dopředného a zpětnovazebního řízení

- ▶ $\tau = \hat{M}(\mathbf{q}) (\ddot{\mathbf{q}}_r + K_p \mathbf{q}_e + K_d \dot{\mathbf{q}}_e) + \hat{\mathbf{h}}(\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}})$
  - ▶ $\mathbf{q}_e = \mathbf{q}_r - \mathbf{q}$
  - ▶ kompenzace nelineární dynamiky pomocí $\hat{\mathbf{h}}$
  - ▶ lineární dopředná složka $\hat{M}(\mathbf{q}) (\ddot{\mathbf{q}}_r)$
  - ▶ lineární zpětnovazební složka $\hat{M}(\mathbf{q}) (K_p \mathbf{q}_e + K_d \dot{\mathbf{q}}_e)$
  - ▶ K_p, K_d jsou často ve tvaru $k_p I, k_d I$
  - ▶ integrační složka je často vynechaná

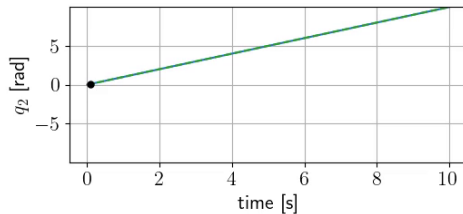
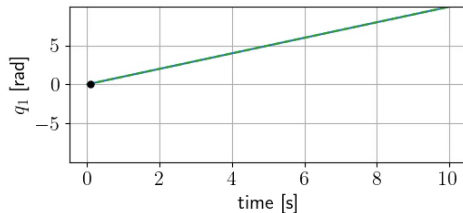
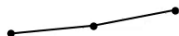
Kombinace dopředného a zpětnovazebního řízení

- ▶ $\tau = \hat{M}(\mathbf{q}) (\ddot{\mathbf{q}}_r + K_p \mathbf{q}_e + K_d \dot{\mathbf{q}}_e) + \hat{\mathbf{h}}(\mathbf{q}, \dot{\mathbf{q}})$
  - ▶ $\mathbf{q}_e = \mathbf{q}_r - \mathbf{q}$
  - ▶ kompenzace nelineární dynamiky pomocí $\hat{\mathbf{h}}$
  - ▶ lineární dopředná složka $\hat{M}(\mathbf{q}) (\ddot{\mathbf{q}}_r)$
  - ▶ lineární zpětnovazební složka $\hat{M}(\mathbf{q}) (K_p \mathbf{q}_e + K_d \dot{\mathbf{q}}_e)$
  - ▶ K_p, K_d jsou často ve tvaru $k_p I, k_d I$
  - ▶ integrační složka je často vynechaná
- ▶ Regulátor znám jako:
  - ▶ Feedforward plus feedback linearizing controller
  - ▶ Inverse dynamics controller
  - ▶ Computed torque controller

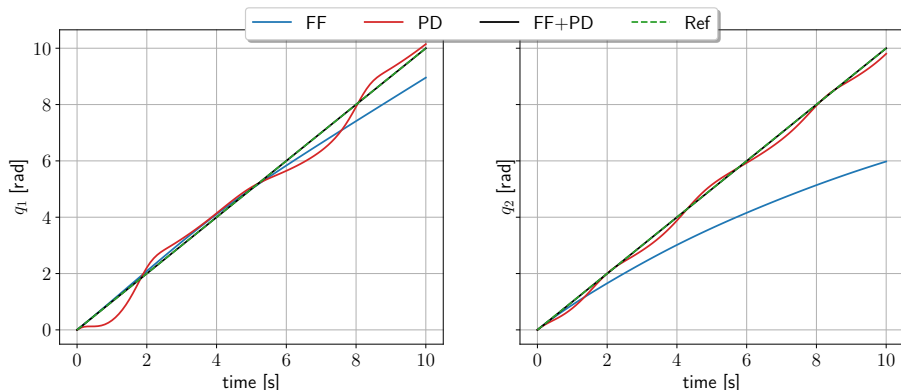

Kombinace dopředného a zpětnovazebního řízení

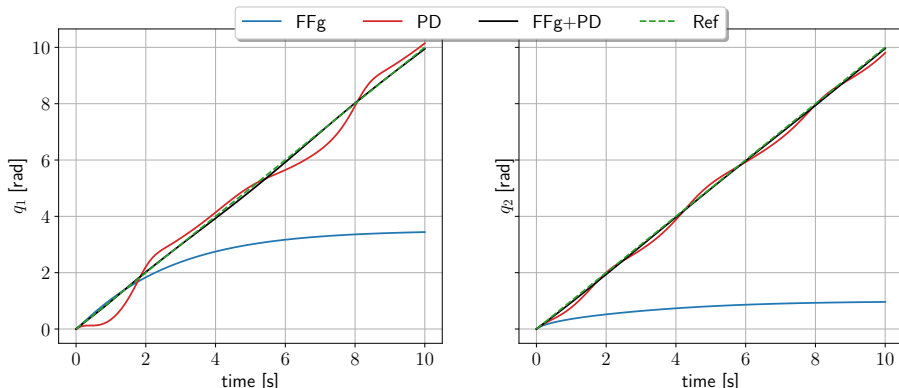

Kombinace dopředného a zpětnovazebního řízení

Zanedbání dynamiky vyšších řádů

- ▶ Často neznáme (všechny) dynamické parametry
- ▶ Robot se pohybuje pomalu a můžeme zanedbat dynamiku vyšších řádů
- ▶ $\tau = K_p q_e + K_d \dot{q}_e + \hat{g}(q)$
  - ▶ kompenzace gravitace $\hat{g}(q)$

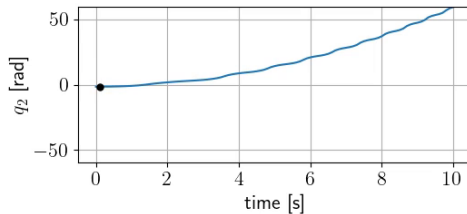
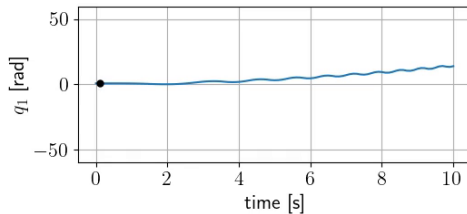

Řízení síly

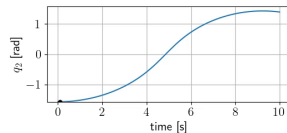
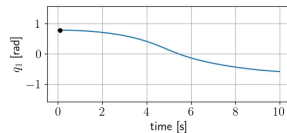
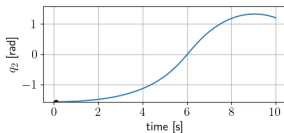
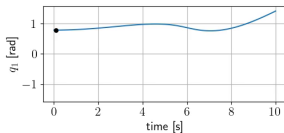
- ▶ Cílem je aplikovat sílu pomocí chapadla
  - ▶ tlačit do stolu
  - ▶ zavírat prsty chapadla
- ▶ Během aplikování síly se pohybujeme málo nebo vůbec → zanedbáme dynamiku vyšších řádů
- ▶ $\boldsymbol{\tau} = \hat{\boldsymbol{g}}(\boldsymbol{q}) + \boldsymbol{J}^\top(\boldsymbol{q})\mathcal{F}_r$
  - ▶ $\boldsymbol{J}$ - jakobián
  - ▶ $\mathcal{F}_r$ - požadovaná síla/moment chapadla
- ▶ Co se stane s objektem na který aplikujeme konstantní sílu?

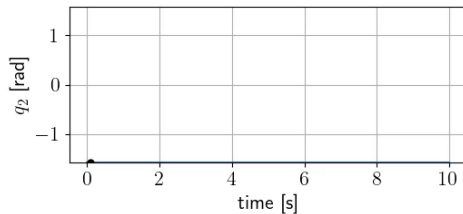
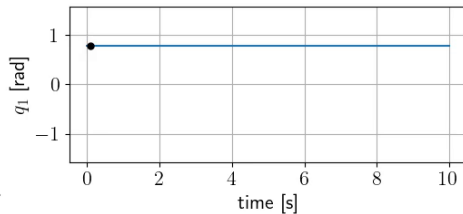
Konstantní moment chapadla

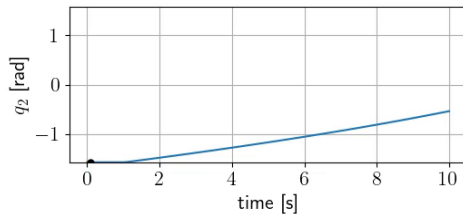
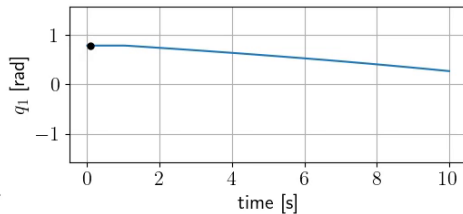
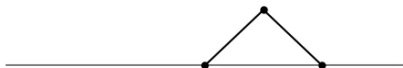
Konstantní síla chapadla

Tlačení proti stolu

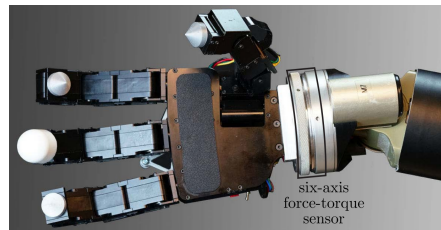
Tlačení proti stolu - šum

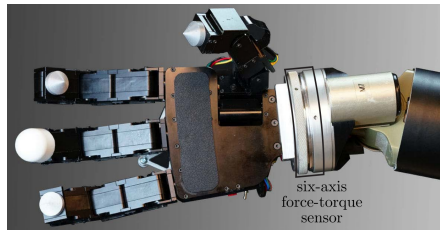

Dodatečný senzor

- ▶ Předchozí model vyžaduje
  - ▶ přesný model pro kompenzaci gravitace
  - ▶ přesný interní regulátor pro dosažení momentů
- ▶ Můžeme ale použít další zpětnou vazbu
- ▶ Externí senzor sil a momentů namontován mezi chapadlo a robota
- ▶ $\tau = \hat{g}(\mathbf{q}) + J^T(\mathbf{q})(\mathcal{F}_r + K_{fp}\mathcal{F}_e)$

Dodatečný senzor

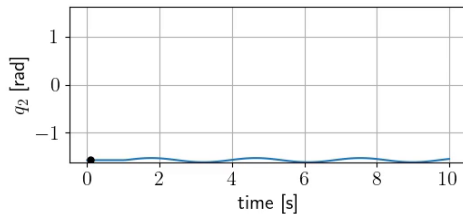
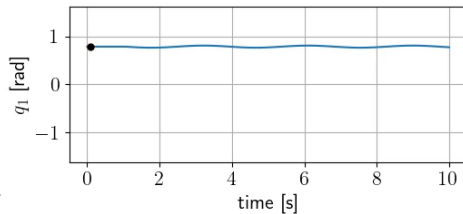
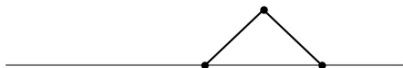
- ▶ Předchozí model vyžaduje
  - ▶ přesný model pro kompenzaci gravitace
  - ▶ přesný interní regulátor pro dosažení momentů
- ▶ Můžeme ale použít další zpětnou vazbu
- ▶ Externí senzor sil a momentů namontován mezi chapadlo a robota
- ▶ $\tau = \hat{g}(\mathbf{q}) + J^T(\mathbf{q})(\mathcal{F}_r + K_{fp}\mathcal{F}_e)$
- ▶ Pomůže nám dodatečný senzor před posunem způsobeným šumem?

Hybridní řízení

- ▶ Některé stupně volnosti budeme řídit na polohu, některé na sílu
- ▶ Základní mechanické omezení: nemůžeme ovládat sílu i pohyb ve stejné ose zároveň
- ▶ $\boldsymbol{\tau} = \hat{\boldsymbol{g}}(\boldsymbol{q}) + \boldsymbol{J}^\top(\boldsymbol{q})(P\boldsymbol{K}_p\boldsymbol{X}_e + (\boldsymbol{I} - P)\boldsymbol{F}_r)$
  - ▶ P - matice určující stupně volnosti ovládané na pohyb
    - ▶ např. $P_{2D} = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
  - ▶ $\boldsymbol{X}_e$ - vzdálenost aktuální a referenční polohy v Kartézském prostoru
    - ▶ pozor na rotace, nemůžeme použít jenom odečítání
    - ▶ $\boldsymbol{D} = \boldsymbol{X}^{-1}\boldsymbol{X}_r$
    - ▶ chyba polohy je v posledním sloupci matice $\boldsymbol{D}$
    - ▶ chyba rotace se získá pomocí Rodriguesova vzorce z rotační matice transformace $\boldsymbol{D}$
- ▶ Řízení se může rozšířit o PID, dodatečné znalosti kontaktů, externí senzor, ...

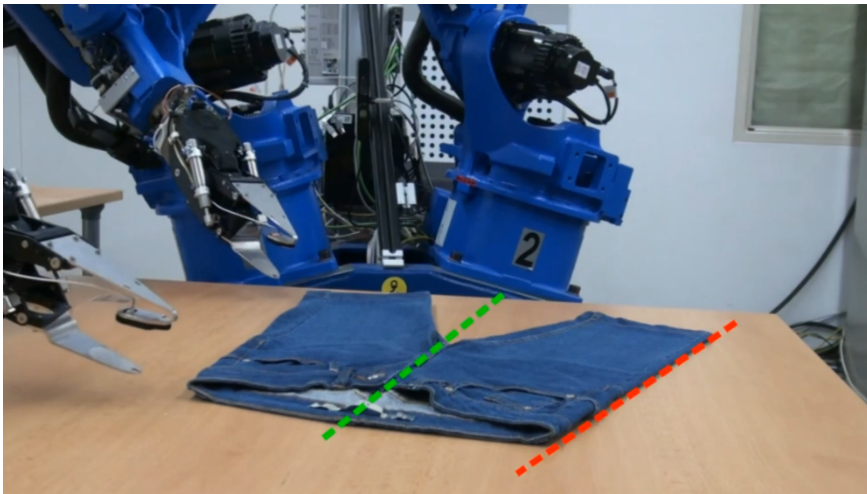

Hybridní řízení

Kontakt bez silového řízení

- ▶ Co když nemáme silové řízení a chceme být v kontaktu?
- ▶ Pasivní poddajnost - pružina

Závěr

- ▶ Existují různé cíle řízení
  - ▶ Řízení na polohu/trajektorii
  - ▶ Řízení síly
  - ▶ Hybridní řízení
  - ▶ Neprobrané impedanční/admitanční řízení
- ▶ Pro každý stupeň volnosti můžeme ovládat sílu nebo pohyb
- ▶ Bez zpětné vazby bychom potřebovali dokonalý model
- ▶ Dopředný (dynamický) model zjednoduší řízení a zlepší kvalitu
  - ▶ Přímá dynamická úloha (spočti zrychlení)
  - ▶ Inverzní dynamická úloha (spočti momenty)
- ▶ Získat dynamické parametry není snadné
  - ▶ kompenzujeme alespoň gravitaci
  - ▶ pokud se nepohybujeme rychle, tak je kompenzace gravitace dostatečná

Cvičení (KN)

- ▶ Přímá/Inverzní dynamická úloha
- ▶ Přímá dynamická úloha s omezením

